

Viliaus Užtupo 95-osios gimimo metinės

ATMINTIES TERITORIJOS

Alizavos kraštas išaugino gausų būrį įžymių žmonių. Vienas jų – humanitarinių mokslų daktaras, docentas, redaktorius, knygų leidėjas Vilius Užtupas, kilęs iš Miliūnų kaimo, Kupiškio valsčiaus, Panevėžio apskrities.

Jausmingas įžymaus kraštiečio Viliaus Užtupo 95-osioms gimimo metinėms skirtas renginys vyko Kupiškio kultūros centro Alizavos padalinyje.

Renginys prasidėjo Alizavos padalinio kultūrinės veiklos vadybininkės Sandros Guginienės atliekama daina „Jis toks ypatingas“.

Kupiškio viešosios bibliotekos Alizavos padalinio bibliotekininkė Laimutė Dešrienė pateikė Viliaus Užtupo gyvenimo ir kūrybos kelio apžvalgą.

Vilius Užtupas sunkiai skynėsi kelią į mokslo, žinių, žurnalistikos pasaulį. Labai nedaug trūko, kad per pokario sumaištį galėjo kaime likti ir paprastu, bemokslu kolūkiečiu. Beveik ketverius metus tarnavo sovietinėje armijoje, o ten patirtos skausmingos pasekmės sveikatai vargino visą gyvenimą.

Viską lėmė jaunystė, ryžtas, sėkmė, nuoseklus ir sistemingasėjimas link užsibrėžto tikslo. Pavykus ištrūkti iš mažo Miliūnų kaimelio į Kauną, baigta Juozo Gruodžio muzikos mokykla, vėliau neakivaizdinio būdu baigti žurnalistikos mokslai Vilniaus universitete. Žinias tobulino ir Jogailos universitetė Krokuvoje. Gyvenimas pateikė įvairiausių darbų: teko paragauti muzikanto, radijo korespondento, „Šviesos“ leidyklos redaktoriaus,

Kupiškio kultūros centro Alizavos padalinio nuotrauka

direktoriaus pavaduotojo duonos. Nuo 1964 m. dėstė Vilniaus universiteto Kauno vakariniame fakultete leidybos organizavimą ir poligrafijos pagrindus. 1979–1992 m. dirbo Vilniaus universiteto Žurnalistikos katedroje. 1979 m. baigė Maskvos poligrafijos institutą ir apgynė disertaciją apie senųjų Lietuvos spaustuvių raidą. Vėliau parengė antrą disertaciją apie sovietinių metų Lietuvos spaustuves.

Vilius Užtupas parašė keletą knygų apie leidybą ir poligrafiją: „Kaip gimsta knyga“, „Nuo autoriaus iki skaitytojo“, „Poligrafija“, „Kaip įrisi knygą“, „Lietuvos spaustuvės: 1522–1997“, „Lietuvos partizanai ir jų ansamblis: „Girių aidas“, „Senieji Lietuvos spaudmenys: Saliomonas Banaitis“ (2002), „Senieji Lietuvos spaudmenys: XVI–XVIII amžiaus faksimilės“ (su A. Buraču, 2004). Periodikoje paskelbė apie 200 straipsnių.

Būtina paminėti, kad 1989 m.

kartu su kitais bendraminčiais įkūrė Vilniuje „Sietyno“ leidyklą. Išleistas šios knygos: B. Brazdžionio poezijos rinktinė „Poezijos pilnatis“, „Lietuvos albumas“, V. Biržiškos „Aleksandryno“ (visi 3 tomai) fotografiniai leidiniai ir kt.

1992 m. Vilius Užtupas įkūrė savo leidyklą „Vilius“. Išleista vertingų kūrinių: J. Jasiūno albumas „Darius ir Girėnas“, „Felikso Vaitkaus skrydis per Atlantą“, kelios dešimtys kitų knygų. Parengė ir išleido „Žurnalistų žinyno“ dvitomį.

Labiausiai Vilius Užtupas išgarsėjo savo miniatiūrėmis knygelėmis. Tarp keliolikos išleistų – jo paties parašytos „Lietuvių lakūnų biografijos“ (formatas 34x25 mm), „Lietuviškai knygai – 450 metų“ (16,5x14,1 mm), 2001 m. „Lietuvai 1000 metų (formatas 9,6x9,2 mm). Miniatiūrinė knygelė buvo įrašyta į Lietuvos rekordų knygą.

Nukelta į 10 p.

Atkelta iš 8 p.

Nuoširdžiai, jautriai savo tėvelį prisiminė dukra Rita Banienė: „Knyga namuose buvo ypač gerbiama. Mums, vaikams (Ritai ir broliui Viliui), pirmiausia reikėdavo nusiplauti rankas, tik tada galėdavome paimti knygą. Tai buvo neeilinė iškili asmenybė: išsiskyrė komunikabilumu, ne tik rašė knygas, bet ir turėjo sodrų balsą, vaidino, mokėjo bendrauti ir su paprastu eiliniu žmogumi, ir su aukštuomenės atstovais. Likimas lėmė, kad Viliui Užtupui teko bendrauti su Bernardu Brazdžioniu Amerikoje, o princą Čarlzą nustebino, padovanodamas savo miniatiūrinę knygelę, įrašytą į Lietuvos rekordų knygą.“

„Šiandien knyga kartu su kitais pasiekimais taip įaugo į mūsų buitį, tapo tokia įprasta, kad kartais net nesuvokiame jos neįkainojamos vertės“, – rašė V. Užtupas leidyne „Kaip gimsta knyga“.

Apie žmogų daug pasako jo pa-

daryti didžiuliai darbai – knygos. Tai neįkainojamas kultūrinis palikimas ateinančioms kartoms.

Viliaus Užtupo įskiepyta pagarba, meilė knygai yra neatsiejama ir vaikų Ritos Banienės (rašytoja, vertėja), ir Viliaus jaunesniojo (Lietuvos leidėjas, redaktorius) gyvenimo dalis.

Vėliau minėjimo dalyviai apžiūrėjo knygų parodą „Kalba visada sukdavosi apie knygas ir rašto darbus“.

Renginį pajavairino Sandros Guginienės atliekamos dainos. Renginį vedė Alizavos kultūrinės veiklos organizatorė Rolanda Užtupaitė.

Knygų paroda „Kalba visada sukdavosi apie knygas“ perkelta į Alizavos biblioteką ir bus eksponuojama iki balandžio 23 d.

Kupiškio kultūros centro
Alizavos padalinio inf.

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

